

ÉLETET ADNI A TÉRNEK

Bálint Tamás

– beszélgetés Zavaczkai Walter Levente szobrászművésszel –

„Az emberekben sokféle kép rögzül, ad elindulást, érzést, örömet-bánatot. Az életünkben, ha a művészetnek helye van, a saját helyem is megtaláltam” – vallja Zavaczkai Walter Levente.

– Ezt a saját helyet ön Székelyudvarhelyen találta meg. Hogyan került ide a máramarosi Felsővisóról? Hol találkozott a szobrászattal?

– Felsővisóról hamar Udvarhelyszékre kerültem, édesanyám Székelylengyelfalváról származott, édesapámmal – aki máramarosi cipster volt – a tengeren találkoztak. A szerelem vitte édesanyámat Felsővisóra, a bátyámmal ott születünk, de egyéves koromban már haza is költöztünk Lengyelfalvára. Szép gyerekkorom volt, a természetben, kertes házban. A kert volt a mindenem, a fákon mászkálni, és mivel nem volt média, nem voltak kütyük, mással foglaltam le magam, mindegyre farigcsáltam valamit. Tűntek el a kések a konyhából, melyek csak tavasszal kerültek elő, mire a rozsdá félig megette őket. Rossz időben bent rajzolgattam, mindvégig tanárok és irányítás nélkül. Nem is tanultam képzőművészetet az egyetemig, visszatekintve ezt előnyösnek is érzem: azt rajzoltam, amit akartam, evégett nem voltam befolyásolható sem. Viszont cserébe annyit gyakoroltam magamtól, hogy elemiben már én rajzoltam a tanító helyett a táblára. Ugyanakkor a családi örökség is hathatott, a bátyám keramikus, képzőművész Németországban, édesanyám is szépen fest kisebb festményeket, édesapám pedig jó kezű szakember volt, szobafestéseket is vállalt.

Később asztalos-fafaragó szakiskolába mentem a gyerekkorból eredő, fa iránti szeretetem miatt, ahol az asztaloságnak ki is tanultuk minden csínját-bínját, bár a fafaragásra már nem jutott elegendő alkalom. Cserébe ajánlották a Tanulók Házánál a fafaragó tanfolyamot, innen indultam a szobrászat felé, ráadásul időben is kapóra jött, mert – bár nem ijedtem meg a mezei munkától – a pityókaultetéstől borsózott a hátam, és helyette ott faraghattam. Mivel ingáztam és fűgtem a buszjáratról, maradhattam tovább a műhelyben, rám bízták a kulcsot, hogy ne kelljen az esőben állnom. Egy alkalommal a fászládában levő tűzifából faragtam emberfejet, majd dolgom végeztével hazamentem. Következőkor a tanárunk, Tankó Berci bácsi felemelte a csutakot, szigorúan kérdezve, „ki követte ezt el?”. Megszeppenve vallottam, mire az öreg hozott egy nagyobb csutakot, hogy kezdjem előlről, majd folyamatosan ilyeneket faragtatott utána. A magyarországi vendégek el is kezdték ezeket

vásárolgatni, s míg a többiek kéregették otthonról a fagyiravólót, nekem tele volt a zsebem. Az egyik vendég, egy mérnök még győzködött is, menjek el egyetemre. Aztán a felvételin, Nagyváradon kiderült, egyedülként próbálkoztam képzőművészeti előképzettség nélkül, ráadásul egyedüli magyarként is, de szerencsére sikerült.

Minőség, rend, harmónia, értelem

– Eddig a fáról volt szó, de sokféle anyaggal dolgozik. Melyikben leli a legtöbb örömét?

– Nem maradtam meg sosem egy anyagnál, a szobrászatot elsősorban a forma művészetének tartom, a három dimenzió kibontakozásának. A művészet számomra a természet és a tudomány közötti közös birodalom. Nem idegenkedem a modern anyagoktól sem, amiben teret látok, szeretem megmunkálni. Noha a fával kezdtem, és még az egyetem során az asztaloság mellett a bútorrestaurálást is kitanultam, abból tartottam fenn magam, meg akartam ismerkedni más anyagokkal is. Nagyváradon a térlátást, a rajzolást és az agyagban mintázást tanították, de az anyagokkal már nem foglalkoztunk. Ahhoz, hogy tanulhassunk, kellett valamit készíteni, ehhez folyton a műteremben voltam, kikértem a tanárok véleményét, próbáltam többféleképpen csinálni, kovácsoltam, öntöttem, műgyantáztam. Erre a hivatásra is igaz, hogy ellesni, lopkodni kell a fogásokat. Az első felkérésnél, egy kerti kőszobor esetében nem akartam

a munkát elveszíteni, ezért „felvilágosítottam” a megrendelőt, hogy egész egyetem alatt ezzel foglalkoztam. Végül jól sikerült, s miután bevallottam, jót kacagott. De nincs kedvem, ha valamiben többet dolgozom, már kívánom a másikat. A fejlődéshez viszont állandóan alkotni és hibázni kellett.

– Mi történik, ha hibázik a művész?

– Megtörténhet, de a jó művész ki tudja küszöbölni, vagy az előnyére fordítja azt. Például bronzban is öntök, de a sajátjaim részesítem előnyben, mert ha hiba történik, át tudom dolgozni a javamra, szabaddá tesz, hogy dolgozhatok még a munkán.

– Ugyanakkor már egyetem alatt készültek köztéri szobrai is, a felelősséggel együtt, hogy

is tanulmányoztam, mindegyre belebotlottam, hogy ne csináljak magamnak faragott képet, és nem jöttem rá, az én munkámnak akkor hol a helye az életben. Holott az emberekben sokféle kép rögzül, ad elindulást, érzést, akár örömet-bánatot. Vagyis az életünkben, ha ennek helye van, azzal a saját helyem is megtaláltam. Az ember az életet ott is megragadja, ahol nincs élet, a szürke hétköznapokat feldobja, életet ad az élettelennek. Amikor az ideálist és a realist össze tudom valahogy olvasztani, életet adok a térnek.

A Jézus Szíve-kilátó

– A térről jut eszembe, legismertebb, leglátogatottabb alkotása a monumentális Jézus Szíve-kilátó. Milyen kihívásokkal kellett az elkészülte során szembenéznie?

– A kihívások jó része politika volt. Mikor Magyarai Árpád, a jó szándékú megrendelő kivitt a hegyre, elmagyarázta, hogy ott valamikor az őseink összegyűltek, megünnepelték a termést, azt, hogy túléltek a telet. Biztak a természetben, még az 1800-as években is jártak oda fel a környező falvak ünnepelni a bőséget, amelyre mindig is emlékeztettek kisebb keresztet. Ezt szerették volna a helyiek feleleveníteni, az embereket újra kivinni a természetbe. Így adta magát a kilátó, és a Krisztus-alak is. Sokáig terveztem, rajzolgattam, távol volt mindentől a helyszín, de az már megfogalmazódott bennünk, hogy valami időtálló kell létrehozni, ráadásul monumentálisat is, másképp nem érdemes nekifogni. Mivel egy domb elejéről van szó, nem volt tér előtte, egy 5–6 méteres alak elveszett volna. Vittem ki cölöpöket, felhúztam, mértem, fotóztam a környékről, és ott derült ki, 20 méter alatt nincs értelme, mert az alatt az arányok nem adták ki az összehatást. Meghánytuk-vetettük, anyagiakba is hogyan férne bele. Adta volna magát a fa, de nem időtálló, míg bronzra vagy rézre nem futotta anyagi oldalról, ráadásul ha az megfektetik, nem lett volna Krisztusként feltétlenül szerencsés. Így jött a képbe az inox, ráadásul vastag

anyagból dolgoztam, így teljesen alaptalanul csúfolták pléh-Krisztusnak. Kérdezték, hogy zavar-e, de az emberi butaság nem bosszantott.

– Az évek során aztán elcsendesedtek...

– Művészeti oldalról támogatásra lelt, de a közvélemény megosztott volt. Véletlenül Makovecz kezét is megjárták ezek a tervrajzok, akit annyira meghatott, hogy tervezett oda egy kápolnát, amelynek az alapköve le is van téve, de a média ezt is kihagyta az akkori beszámolókból. Holott szétnézve a nagyvilágban láthatjuk a Louvre üvegpiramisát, vagy magát az Eiffel-tornyot, melyektől eleinte szintén idegenkedtek egyesek. Kiderült, a nagy kontraszttól sem kell félni. Ráadásul ha télen nézi meg valaki a Krisztus-szobrot, akkor is illeszkedik a környezetébe.

– Saját, épülő háza is hasonlóan járt elsőre, ráadásul az is mintha egy műalkotás lenne. Mekkora része van Önnek a tervekben, mi a története?

– Így igaz, ez a második tervem. Az egyetem végén nem találtam a helyem Nagyváradon, az tanári pálya nem vonzott, így inkább hazajöttem. Ráadásul ide születtem, itt van dolgom, s noha Lengyelfalván nagyobb lett volna a tér, a szüleimmel sem akartam civódni. Szerintük az első a gazdaság, így a saját akaratomat Udvarhelyen láttam kibontakozni. Az első terv modernebb volt, arra nem kaptam engedélyt, hiába, hogy a környéken nincs két egyforma ház. Evégett évek teltek el, de nem is baj, ezt jobban a magaménak érzem, bár még nincs teljesen készen. Szerencsére a tervező sem idegenkedett, így közösen tudtunk alkotni. Érdekes, bár a szobrászatot szívből szerettem, de sokáig kacérkodtam az architektúrával is, noha az már talán egy következő életre maradt.

– És ebben a közelebbi jövőben milyen tervek foglalkoztatják?

– Egyszerre több munkám is van, például készítek egy Mária-stációt a csiksomlyói Mária-kerthez, Boldogfalvára egy I. Rákóczi Györgyöt.

– Alkotói válságra van-e ideje?

– Még a karantén sem érint, a műhelyben vagyok állandóan.

ZAVACZKI WALTER LEVENTE szobrászművész 1975-ben született a máramarosi Felsővisó városában, az udvarhelyszéki Székelylengyelfalván nőtt fel. A Nagyváradai Képzőművészeti Egyetemen végzett, Székelyudvarhelyen él és alkot. Kisplasztikáiról is, de főleg köztéri szobrairól híres, hazafias emlékművei mellett főként történelmi személyiségekről és művészekről készít alkotásokat. Művei kőből, fémből, fából készülnek, legismertebb és legimpozánsabb alkotása a maga 23 méteres magasságával a 2012-ben galvanizált vasból és rozsdamentes acéllemezekből készült Jézus Szíve-kilátó Farkasláknán. A monumentális alkotás Kelet-Európa legnagyobb Krisztus-ábrázolásának számít.